

بررسی وضعیت کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران و مقایسه آن با استانداردهای دانشگاهی ایران^۱

سعادت احمد زاده

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی

دانشکده هنرهای زیبا؛ دانشگاه تهران

S-Ahmade2001@Yahoo.Com

چکیده

پژوهش حاضر، حاصل بررسی همه جانبه ای از وضعیت کتابخانه هنرهای زیبا و مقایسه آن با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران است. در این بررسی علاوه بر ارائه اطلاعاتی در حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی به موارد ویژه ای از قبیل ساختار تشکیلات، عملکردها، بافت نیروی انسانی و تحلیل آماری پرداخته شده است. یافته های این پژوهش بیانگر این واقعیت است که بجز وضعیت نیروی انسانی، مجموعه و خدمات کتابخانه در مقایسه با استانداردها کمتر از ۵۰٪ را نشان می دهد. پایان پیشنهادهایی برای بهبود وضع موجود ارائه شده است.

کلیدواژه

ارزیابی کتابخانه، کتابخانه هنرهای زیبا، استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران

معرفی پژوهش

تعریف مساله

گسترش روزافزون منابع اطلاعاتی و رشد بی رویه منابع چاپی و الکترونیکی و محدودیت نیروی انسانی و اقتصادی، نیاز به داشتن کتابخانه ای کارآمد را نمایان میسازد. کتابخانه ها باید به عنوان کانونهای اصلی اطلاع رسانی و فناوریهای مربوط به آن همگام بوده و مطابق با استانداردهای کتابخانه ای رشد نمایند اما می توان از معیارهای معتبر جهانی به عنوان وسیله ای برای ارزیابی کتابخانه بهره گرفت و کتابخانه را مورد بررسی قرار داد. با توجه به گسترش کتابخانه ها و تأثیر تکنولوژیهای ارتباطی و اطلاعاتی، رعایت استانداردها در اداره امور کتابخانه ها و ارتقای سطح کمی و کیفی خدمات کتابخانه ها، ملموس و از اهمیت خاصی برخوردار است. با به کارگیری استانداردها، خدمات کتابخانه ها بهینه سازی می شود.

با توجه به اینکه دانشکده هنرهای زیبا طبق آمار نیمسال اول سال تحصیلی ۱۳۸۳ دارای ۱۹۲۵ نفر دانشجوی دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد و ۴۹ نفر دانشجوی دوره دکتری است، مستلزم کتابخانه ای منسجم و پویا و مرتبط با اهداف گروههای آموزشی است؛ تا بتواند در راه تحقق اهداف و وظائف خود گام بردارد در این پژوهش به بررسی وضعیت کتابخانه دانشکده هنرها و مقایسه آن با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران پرداخته می شود.

۱- این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی مصوب شورای پژوهش دانشگاه تهران است که در دانشکده هنرهای زیبا در سال ۱۳۸۳ تهیه شده است.

۲. مدیریت کتابخانه چگونه است؟

۳. نیروی انسانی متخصص و نیمه متخصص موجود در مقایسه با نیروی لازم چگونه است؟

۴. مجموعه کتابخانه هنرها در مقایسه با مجموعه لازم بر اساس استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران دارای چه ویژگی است؟

۵. سازماندهی منابع در مقایسه با استانداردها چگونه است؟

۶. خدمات کتابخانه با توجه به استانداردها دارای چه وضعیتی است؟

۷. ساختمان و تجهیزات کتابخانه چگونه است؟

۸. بودجه کتابخانه چگونه است؟

هدف و ضرورت تحقیق

نظر به تنوع و گستردگی بیش از حد دنیای هنر، گردآوری مجموعه آثار و کتب هنری جهت دانش پژوهان و شیفتگان هنر، امری کاملاً بدیهی است. لذا خدماتی که در کتابخانه ارائه میشود نقش محوری در روند آموزش و پژوهش را دارد. امروزه کتابخانه دانشگاهها، بخش مهمی از یک کتابخانه تخصصی را تشکیل می دهند و خدماتی که ارائه می دهند نقش بنیادی در آموزش و پژوهش را دارند. بررسی وضعیت کتابخانه هنرهای زیبا دانشگاه تهران بر اساس استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران از جمله مسائل عمده ای است که نیاز به بحث و بررسی دارد.

هدف عمده در این تحقیق بررسی تاریخچه و بررسی وضعیت کتابخانه هنرها و مقایسه آن با استانداردها و شناسایی نقاط قوت و ضعف آن و ارائه راه حلها و پیشنهادات می باشد. از اهداف ویژه این تحقیق، بررسی وضعیت کتابخانه از لحاظ مجموعه منابع، نحوه سازماندهی، میزان تخصیص بودجه، میزان کاربرد تکنولوژی اطلاعاتی مثل دسترسی به اینترنت و استفاده از پایگاههای اطلاعاتی را می توان ذکر کرد. در این تحقیق سعی میشود به پرسشهای مطرح شده پاسخ داده شود و نقاط قوت و ضعف آنها از جنبه های مختلف اعم از فضا، تجهیزات، نیروی انسانی، مجموعه و خدمات مورد بررسی قرار گیرد. در این پژوهش موانع توسعه کتابخانه، بررسی و

تعریف عملیاتی اجزاء مسأله

در تعریف عملیاتی، تعریف اصطلاحات این پژوهش مورد نظر است:

بررسی وضعیت

منظور بررسی کلیه اجزاء و بخشهای مختلف کتابخانه از قبیل شرایط فیزیکی، وسائل و تجهیزات، نیروی انسانی، مجموعه و خدمات و بودجه است.

استاندارد

در دائره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی در مورد "استانداردهای کتابخانه‌ای" آمده است: استانداردهای کتابخانه ای ضوابطی است که با استفاده از آن می توان خدمات کتابخانه ای را سنجش و ارزیابی کرد. استانداردها توسط کتابداران متخصص تدوین می شود تا کار دستیابی به هدفهای تعیین شده از سوی آنان را میسر سازد. استانداردهای کتابخانه را می توان به عنوان الگوی مطلوب، راهکارهای نمونه، ملاک ارزشیابی، انگیزه ای برای توسعه و پیشرفت آتی و نیز به عنوان ابزارهای ضروری برای کمک به تصمیم گیری با مقوله برنامه ریزی و مدیریت کتابخانه‌ها و خدمات کتابخانه ای سرو کار دارند، توصیف کرد.

دانشکده هنرهای زیبا: این دانشکده دارای ۷ گروه آموزشی شرح ذیل می باشد:

۱. گروه معماری

۲. گروه شهرسازی

۳. گروه هنرهای تجسمی

۴. گروه طراحی صنعتی

۵. گروه هنرهای نمایشی

۶. گروه موسیقی

۷. مطالعات عالی هنر

پرسشهای اساسی تحقیق

۱. اهداف و وظائف کتابخانه چگونه است؟

زیر رسیدن هیچکدام از کتابخانه های مورد مطالعه طبق ضوابط درجه بندی استاندارد در چارچوب درجه بندی قرارنگرفته اند. کمبودها و نارساییهایی که در همه کتابخانه های مورد مطالعه به چشم می خوردند شامل نداشتن خط مشی منون و اساسنامه مربوط به توسعه فضای کتابخانه و عدم همکاری میان کتابخانه ها برای بهتر شدن وضع موجود می شود.

محمد صالح آشور (۱۳۳۲) از استاندارد ACRL برای ارزیابی مجموعه های کتابخانه های صعودی استفاده کرده است. نتیجه تحقیق نشان داد که مجموعه شش کتابخانه دانشگاهی (به استثنای دانشگاه ملک سعود) به مراتب پایینتر از استانداردهای ACRL هستند. فقدان طرحهای مجموعه سازی، مشکلات مدیریتی و عدم کفایت و عدم حمایت ملی دلایل عمده ضعف این مجموعه ها هستند.

مقایسه وضعیت موجود کتابخانه های دانشگاه زاهدان با استاندارد کتابخانه های دانشگاهی ایران. مقاله ای از رضا حکیمی و علی طبعی (اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان) در فصلنامه کتاب (دوره ۱۴، شماره دوم ۱۳۸۲). یافته های این پژوهش بیانگر این واقعیت است که کتابخانه های دانشگاهی شهر زاهدان از نظر مجموعه پایینتر از سطح استاندارد هستند. فضا و امکانات آنها از نظر کیفی نامطلوب و از نظر کمی فاصله زیادی با استانداردهای داخلی دارند. از نظر نیروی انسانی دانشگاه علوم پزشکی مطلوب و نزدیک به استاندارد است.

آشنایی مختصر با دانشکده هنرهای زیبا

تاریخچه

در مهرماه سال ۱۳۱۹ با توصیه اسماعیل مرآت وزیر فرهنگ وقت، فقط با یکصد هزار ریال اعتبار سالیانه در محل دبیرستان مروی (مسجد مروی) دانشکده هنرهای زیبا با سه شعبه معماری و نقاشی و مجسمه سازی تأسیس گردید و با موافقت وزارت پیشه و هنر، کلاس های شعبه معماری هنرهای عالی و شعبه های نقاشی و مجسمه سازی هنرستان عالی هنرهای زیبای نوین آن وزارت منحل و دانشجویان آن آموزشگاه به دانشکده هنرهای زیبا منتقل گردیدند و با پذیرفتن عده ای داوطلب

شناسائی شده تا برای بهبود وضع آن برنامه ریزی لازم به عمل آید. یافته های این پژوهش میتواند مسئولین امر را از وضعیت کتابخانه آگاه نموده و با حمایت های مالی سبب توسعه کمی و کیفی مجموعه و نیز جذب نیروی متخصص در کتابخانه باشند.

متغیرهای اساسی پژوهش

در این تحقیق متغیر اساسی، اهداف و وظائف کتابخانه می باشد و چگونگی وضعیت متغیرهای وابسته اند. بنابر این وضعیت کتابخانه از نظر فضا، تجهیزات، نیروی انسانی، مجموعه، تهیه و سازماندهی مواد، بودجه و خدمات، متغیرهای وابسته تحقیق هستند.

فرضیه پژوهش

با توجه به افزایش منابع اطلاعاتی و محدودیت بودجه، مجموعه و خدمات کتابخانه هنرها در مقایسه با استاندارد های دانشگاهی ایران کمتر از ۵۰ درصد می باشد.

روش پژوهش و ابزار گردآوری اطلاعات

روش پژوهش توصیفی است. در باب دستیابی به وضع موجود مجموعه، فضا، امکانات و نیروی انسانی و مقایسه آنها با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران از مطالعه سندی استفاده شده است. ابتدا اطلاعات لازم درباره مجموعه کتابخانه، امکانات فیزیکی، منابع، تجهیزات، ابزار و وسائل، فضا و نیروی انسانی شاغل در کتابخانه از طریق مدارک مکتوب گردآوری و سپس وضعیت موجود با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران مقایسه گردید.

پیشینه پژوهش

فرشته سهیمی (۱۳۷۵) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی وضعیت کتابخانه های دانشگاه علامه طباطبائی و مقایسه آن با استانداردهای دانشگاهی پرداخت. نتایج پژوهش نشان می دهد که کتابخانه های مورد مطالعه فقط ۲۵/۶ درصد از استاندارد مجموعه های دانشگاهی را دارا هستند.

فریده زمانی نژاد (۱۳۷۷) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود برای ارزیابی کتابخانه های دانشگاهی شهر زنجان بر اساس فرمول های استاندارد دانشگاهی ACRL به نتایج

• گروه هنرهای تجسمی: شامل دوره کارشناسی رشته‌های مجسمه سازی، نقاشی، عکاسی، ارتباط تصویری، تصویرسازی/ دوره کارشناسی ارشد رشته های: تصویر سازی و پژوهش هنر و دوره دکتری رشته پژوهش هنر.

• گروه طراحی صنعتی: شامل دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد طراحی صنعتی.

• گروه موسیقی: شامل کارشناسی موسیقی ایرانی و موسیقی کلاسیک.

• گروه هنرهای نمایشی: شامل کارشناسی کارگردانی، بازیگری، ادبیات‌نمایشی، طراحی صحنه، نمایش عروسکی / کارشناسی ارشد ادبیات نمایشی.

• گروه مطالعات عالی هنر شامل کارشناسی ارشد و دکتری پژوهش هنر.

سازمان و کارکنان دانشکده

در حال حاضر دانشکده هنرهای زیبا متشکل از تعداد ۱۰۲ نفر اعضاء هیئت علمی و تعداد ۱۰۰ نفر کارکنان است و در حدود ۲۰۰۰ نفر دانشجو در آن به تحصیل اشتغال دارند.

نمودار سازمانی دانشکده هنرهای زیبا به صورت شماتیک در نمودار شماره ۱ مشخص شده است.

کتابخانه هنرهای زیبا

تاریخچه

کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا در سال ۱۳۲۸ یعنی پس از انتقال دانشکده به محوطه دانشگاه تأسیس گردید محل کتابخانه در ابتدا در طبقه سوم آتلیه شماره ۳ قرار داشت که در این محل راهروئی به مخزن کتابخانه اختصاص داده شده بود پشت این مخزن نیز سالن قرائت واقع شده بود که دانشکده به علت کمبود جا از این مکان جهت اتاق ژورمان استفاده می کرد. بعدها تغییراتی از نظر ساختمانی دانشکده روی داد و محل فعلی برای کتابخانه در نظر گرفته شد و در سال ۱۳۴۵ آماده بهره برداری گردید ولی با توسعه دانشکده و ازدیاد تعداد دانشجویان چون کمبود و تقایمی از نظر ساختمان و تجهیزات در کتابخانه مشاهده می گردید در سال ۱۳۵۲ با کوشش مسئولین وقت دانشکده، تغییرات دیگری در آن داده و بالاخره کتابخانه به صورت فعلی مورد استفاده قرار گرفت.

جدید بر طبق اساسنامه و آئین نامه های آزمایشی، فعالیت دانشکده آغاز گردید

در سال اول و قسمتی از سال دوم تأسیس با نبودن وسائل و اعتبارات کافی، در محلی که به هیچ وجه تناسب با وضع کار دانشکده نداشت با اشکالات گوناگون ولی با علاقه استادان و دانشجویان با موفقیت و پیشرفت به سوی هدف هنری سپری گردید بعد مناسب دیده شد که تا ساخته شدن بناهای مخصوص دانشکده که در نقشه عمومی دانشگاه پیش بینی شده و طرح آن به وسیله یکی از استادان دانشکده تهیه شده بود دانشکده موقتاً به قسمتی از طبقه زیربنای جدید دانشکده فنی در محل دانشگاه تهران که مخصوص آزمایشگاه الکتریسیته بود، انتقال یابد و تا شهریور ماه ۱۳۲۸ به فعالیت خود ادامه می داد.

از سال ۱۳۳۱ که دانشگاه تهران استقلال یافت و نظر به اشکالی که از لحاظ قانون تأسیس دانشگاه که آنرا فقط مرکب از شش دانشکده دانسته بود موجود بود، دانشکده هنرهای زیبا با نام هنرکده جزو مدارس عالی ضمیمه دانشگاه محسوب گردید تا اینکه در سال ۱۳۲۸ با تصویب مجلس شورای ملی مجدداً بنام سابق خود رسماً جزو شعب ۹ گانه دانشگاه قرار گرفت.

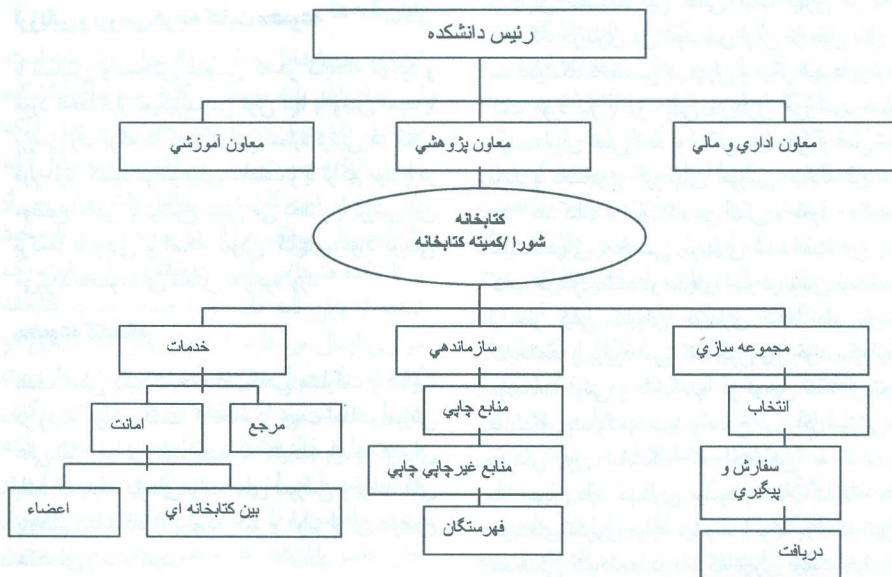
در شهریور ماه ۱۳۲۸ که یکی از بناهای مخصوص کارگاههای دانشکده هنرهای زیبا واقع در جنوب شرقی دانشگاه به پایان رسیده بود با اینکه به هیچ وجه برای ادامه کار دانشکده کافی نبود، ناگزیر مورد استفاده قرار گرفت و یکسال بعد بنای دیگری نظیر آن آماده شد و به شعبه معماری اختصاص یافت و در بنای قبلی قسمت اداری و کتابخانه و کلاسهای درس و شعبه نقاشی مستقر گردیدند.

خدمات آموزشی (رشته‌های تحصیلی-گروههای آموزشی)

دانشکده هنرهای زیبا دارای ۷ گروه آموزشی است.

رشته های مربوط به هر گروه به شرح زیر است:

- گروه شهرسازی: شامل دوره دکتری شهرسازی، کارشناسی ارشد شهرسازی (برنامه ریزی شهری)، شهرسازی (طراحی شهری) و کارشناسی شهرسازی.
- گروه معماری: شامل دوره دکتری معماری، کارشناسی ارشد رشته معماری منظر، مدیریت ساخت، مرمت ابنیه و کارشناسی معماری.

بروشورهایی جهت آگاهی اساتید و دانشجویان از منابع و خدمات کتابخانه نماید امکانات فراهم آوردن امانت از مواد کتابخانه ای نماید و جهت اشتراک منابع با دیگر کتابخانه‌های دانشگاهی منطقه و سایر کتابخانه‌های وابسته به مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی روابطی برقرار کند. بنابراین بر عهده کتابخانه دانشگاهی است که توانایی‌های استفاده از این امکانات را به اطلاع مراجعین برساند. در غیر اینصورت بالندگی کتابخانه رو به ضعف نهاده و کاهش کیفی آموزش و پژوهش را در پی خواهد داشت.

از اهداف کتابخانه سازماندهی مؤثر مجموعه به منظور افزایش میزان دسترسی به آن است. دیگر از اهداف کتابخانه رایانه ای کردن خدمات کتابخانه جهت دسترسی آسان کاربران به نیازهای اطلاعاتی خود و صرفه جویی در زمان تجسس می باشد.

هدف نهائی فعالیتهای هر کتابخانه اعم از گردآوری، سازماندهی، خدمات، اشاعه اطلاعات به میزان توفیق آن

اهداف و وظایف

اولین سؤال پژوهش اهداف و وظایف کتابخانه است از جمله اهداف کتابخانه دانشگاهی کمک به برنامه های آموزشی در کلیه رشته هائی که در دانشگاه تدریس می شود و کمک به برنامه تحقیقاتی دانشگاه بوده؛ و نیز کمک به برنامه ریزیهای آموزشی دانشگاه است. چرا که تحقیق جزء جدائی ناپذیر هر دانشگاهی است.

اهداف این کتابخانه شامل:

- فراهم آوری، سازماندهی و اشاعه انواع مختلف دانش‌های بشری
- گسترش فرهنگ و ارتقاء علم و دانش
- حفاظت از میراث ادبی و علمی برای نسلهای آینده

کتابخانه باید در جهت گردآوری و سازماندهی منابع مرجع عمومی و تخصصی تلاش نماید و جهت شناساندن منابع اطلاعاتی موجود در مجموعه اقدام به تهیه راهنماها و

کلیه کارهای خود را در این باره به اطلاع شما رسانده و خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید. همچنین در خصوص سایر موارد که در این باره به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

موضوع

در خصوص موضوعی که در این نامه به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

این نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۰۵/۱۱ صادر شده و در خصوص موضوعی که در این نامه به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

تاریخ و شماره نامه

این نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۰۵/۱۱ صادر شده و در خصوص موضوعی که در این نامه به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

موضوع نامه و درخواست

در خصوص موضوعی که در این نامه به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

کلیه کارهای خود را در این باره به اطلاع شما رسانده و خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

موضوع (موضوع)

در خصوص موضوعی که در این نامه به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید. این نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۰۵/۱۱ صادر شده و در خصوص موضوعی که در این نامه به شما اطلاع داده شد، خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را به عمل آورید.

۱۰۷ عنوان به ۶۷ عنوان رسید لذا کتابخانه متقاضی دریافت اصل نشریات مورد سفارش خود شده است.

پایان نامه ها

کتابخانه هنرها شامل تعداد ۶۰۰۰ عنوان پایان نامه است. این تعداد پایان نامه مربوط به کلیه رشته های دانشکده می باشد دانشجویان رشته های هنری به دلیل اینکه دروس آنها به صورت عملی نیز ارائه میشوند، شامل ارائه پایان نامه در دوره کارشناسی می باشد دانشجویان پس از فارغ التحصیلی موظف به ارائه دو نسخه از پایان نامه خود به دانشکده هنرها می باشند کتابخانه پس از دریافت، یک نسخه از پایان نامه دانشجویان را همراه نامه به کتابخانه مرکزی ارسال می دارد با تحویل پایان نامه در این دو کتابخانه دانشجویان می توانند تسویه حساب را جهت تکمیل مدارک خود از کتابخانه هنرها و کتابخانه مرکزی دریافت دارند پایان نامه ها در ابتدا به صورت مخزن بسته اداره می شد با تغییرات مدیریت و کمبود نیروی انسانی در آن دوره به صورت باز و در سالن طبقه دوم اداره گردید در حال حاضر پایان نامه ها به صورت بسته و در مخزن نگهداری میشود.

اسناد و مدارک

تعدادی اسناد دیگر به صورت جزوات، ترجمه و تحقیق و پروژه های روستا نیز در کتابخانه موجود است. روش ذخیره و بازیابی این اسناد بر اساس عنوان و موضوع بود. برگه های مربوط به این اسناد در برگه دان سریالها قابل و مورد استفاده دانشجویان قرار می گرفت. این تعداد سازماندهی شده و دارای کارت جداگانه بودند در تحولات مدیریتی پیش آمده در سالهای اخیر این اطلاعات پراکنده شده و خدمات این جزوات به طور ذهنی انجام شد این کتابخانه شامل تعداد ۱۰۰۰ عنوان اسلاید و تعدادی جزوه، نقشه و سی دی کتابهای غیر فارسی جدید می باشد در سال گذشته با کمکهای مالی معاونت پژوهشی دانشگاه تعدادی قفسه کتاب و کمد مخصوص خریداری گردید اسلایدها و سی دی ها در این کمدها قرار گرفته و با تصمیم مدیریت کتابخانه قصد بر اسکن کردن اسلایدهای سالم دارند تعدادی از اسلایدها با گذشت زمان از کیفیت استفاده آنان کمتر شده است.

با توجه به اینکه تعداد عناوین نشریات منتشر شده فراوان است و محدودیت بودجه کتابخانه ها، افزایش قیمت نشریات، انتخاب آن از اهمیت خاصی برخوردار است. سفارش نشریات خارجی در کتابخانه های دانشگاه تهران به طریق متمرکز و از طریق دفتر تجهیزات آموزشی و پژوهشی دانشگاه انجام می شود خرید نشریات به صورت اشتراک سالانه بوده و انتخاب اشتباه باعث از بین رفتن بودجه سنگینی می گردد ابتدا نشریات مورد نیاز گروه های آموزشی را مشخص و سپس به ترتیب اولویت و اهمیت آن به دفتر تجهیزات آموزشی و پژوهشی دانشگاه ارسال میشود لیستهای ارسالی از طرف واحدهای دانشگاه پس از بررسی به کارگزار دانشگاه داده می شود امروزه با تکنولوژی دستیابی به پایگاههای اطلاعاتی، اکثر ناشرین معتبر مقالات خود را به صورت تمام متن و تمام تصویر از طریق اینترنت در اختیار مشتریان خود قرار می دهند این پدیده باعث شده که اغلب سازمانها و موسسات آموزشی به دلایل ذکر شده اشتراک پاره ای از نشریات سفارشی خود را قطع کرده و به منابع الکترونیکی روی آورند در راستای تحقق سیاستهای صرفه جویی در استفاده از منابع کشور، وزارت فرهنگ و آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ تصمیم گرفت یک نسخه از نشریات خریداری شده سال ۱۳۷۷ (۱۹۹۹ میلادی) را تهیه و در اختیار دانشگاه تهران، تربیت مدرس، کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز قرار دهد موسسات وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی می توانند نیازهای خود به اطلاعات علمی را در قالب طرح تأمین مقالات (ملرک) علمی را از طریق این سه مؤسسه فوق تهیه کنند این طرح به صورت آزمایشی و برای خدمات علمی در سال ۱۳۷۸ اجرا شد در دانشگاه تهران مرکز تأمین ملرک در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران مستقر گردید و کمی برداری از نشریات مشترک را آغاز کرد در این گزر وقفه یکساله در روند دریافت مجلات خارجی به دلیل خرید و تمرکز آن در کتابخانه مرکزی و با توجه به اینکه نشریات مربوط به کتابخانه هنرها به نسبت تعداد گروههای آموزشی و دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و تحصیلات تکمیلی از اهمیت خاصی برخوردار است و کیفیت نسخه های ارسالی که به دلیل دارا بودن تصاویر هنری، مطلوب نبود دریافت و آرشیو نشریات خارجی در این ایام دچار خلل شده و از

مجموعه لازم بر اساس استاندارد ۱۴۴۳۶۰ ملرک است و مجموعه حاضر با احتساب تمام ملرک حدود ۶۶۰۰۰ ملرک می باشد این تعداد زیر استاندارد است.

هر سال پرسشنامه انتخاب کتابخانه نمونه برای کتابخانه ارسال می شود این تصمیم به دنبال شکل گیری شورای هماهنگی کتابخانه صورت گرفته و شروع این ارزیابی از سال ۱۳۷۸ بوده است. پس از بررسی وضع کتابخانه های دانشگاه تهران، نتیجه در روز پژوهش اعلام شده و از کتابخانه نمونه تقدیر می شود گزارش مکتوب شورا از سال ۱۳۷۴ به طور مرتب به دانشکده ها جهت اطلاع مسئولین ارسال گردید تا با توجه به نقاط قوت و ضعف کتابخانه در رفع آن اقدام گردد. کتابخانه هنرها دو سال پرسشنامه ارسال را پر نکرد و سالهائی که پرسشنامه را برای شورا ارسال نمود مورد ارزیابی قرار گرفت. با توجه به معیارهای به دست آمده براساس جدول شماره ۱ امتیاز کتابخانه هنرها در قسمت مجموعه، سال ۸۳-۱۳۸۲ که بر اساس رشد سه سال گذشته بررسی شده است ۲۶/۵ امتیاز از ۱۰۰ امتیاز و در سال ۸۲-۱۳۸۱ که درصد رشد نسبت به سال قبل مد نظر بوده ۴۳/۵ امتیاز از ۱۰۰ امتیاز، سال ۸۰-۱۳۷۹ بر اساس رشد مطلق بوده و ۶۲/۵ از ۱۰۰ امتیاز و سال ۷۹-۱۳۷۸ ۴۷ امتیاز از ۷۱ امتیاز بوده است. لازم است مجموعه کتابخانه با توجه به افزایش رشته های دانشکده و تعداد دانشجو، مطابق استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی دو برابر افزایش داشته باشد سئوالات مطرح شده در این قسمت شامل افزایش داده های اطلاعاتی در سه سال قبل و وجین کتابها، قفسه خوانی و چگونگی توسعه مجموعه می باشد.

جدول شماره ۱. امتیاز مجموعه

سال	امتیاز	سقف دانشگاه	درصد
۸۳-۱۳۸۲	۲۶/۵	۱۰۰	۲۶/۵
۸۲-۱۳۸۱	۴۳/۵	۱۰۰	۴۳/۵
۸۰-۱۳۷۹	۶۲/۵	۱۰۰	۶۲/۵
۷۹-۱۳۷۸	۴۷	۷۱	۶۶

بر اساس استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی لازم است محاسبه مجموعه هر کتابخانه مستقل دانشگاهی بر مبنای فرمول زیر انجام گیرد:

$$V = 3000M + 335U + 12E + 100F + \text{مجموعه پایه} = V + 20000D$$

در این فرمول:

F = تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت

E = تعداد کل دانشجویان تمام وقت

U = تعداد رشته های کارشناسی

M = تعداد رشته های کارشناسی ارشد

D = رشته ها در سطح دکتری

V = تعداد کل مجموعه کتابخانه

«مجموعه پایه» رقمی ثابت و نمایشگر حداقل مجموعه ای است که باید همزمان با کشایش هر واحد دانشگاهی در کتابخانه آن موجود باشد این رقم برای رشته های مختلف به این شرح است:

ادبیات و علوم و علوم انسانی	۴۸۰۰۰ ملرک
علوم اجتماعی	۴۰۰۰۰ ملرک
علوم پایه	۳۲۰۰۰ ملرک
فنی و مهندسی	۳۲۰۰۰ ملرک
پزشکی	۴۰۰۰۰ ملرک
هنر	۱۸۰۰۰ ملرک
کشاورزی	۲۸۰۰۰ ملرک

در این فرمول منظور از ملرک هر گونه مواد کتابخانه ای اعم از کتاب، نشریه، فیلم، مجموعه اسلاید، نوار، نوار ویدئو، نرم افزار کامپیوتری، دیسک نوری و مانند آن است مشروط بر اینکه به نحوی سازماندهی شده و در مجموعه کتابخانه قرار گرفته باشد مطابق آمار کتابخانه:

$$V = (12 \times 1975) + (335 \times 16) + (3000 \times 9) + (20000 \times 3) + (100 \times 103) + 18000$$

$$V = 144360$$

حفاظت و ارزیابی مجموعه کتابخانه

به منظور حفاظت از مجموعه کتابخانه باید کنترل صحیح در سالنها انجام گرفته و نیروی بخش کنترل فردی ثابت و آشنا به سازمان کتابخانه باشد. منابع کتابخانه هنرها بیشتر تصویری است و این کتابها بر خلاف کتابهایی که تمام متن هستند، استهلاک بیشتری دارند. با توجه به مسائل مالی، تعداد زیادی از کتابها بسته‌بندی شده و در انتظار ارسال برای صحافی از دور استفاده خارج می‌شوند. آموزش نوع استفاده از کتابها در کتابخانه از استهلاک زیاد کتابها جلوگیری می‌نماید. هر سال مجموعه کتابخانه باید ارزیابی شود. برای اینکار کلیه مجموعه باید قفسه خوانی شده و با رف برگه‌دان مقایسه شود. مزیت اینکار آگاهی مسئولین کتابخانه از وضعیت کتابها و کسری منابع گم شده و بازتاب این امر در برخورد بهتر و آگاهانه در بخش کنترل می‌انجامد. با تلاشهای پی‌گیر مسئولین کتابخانه و دانشکده در سال ۱۳۸۲ سیستم ضد سرقت کتاب در کتابخانه نصب گردید و کلیه کتابهای مجموعه مجهز به بارکد مخصوص گردید. این امر امنیت منابع را تا حدی تضمین کرده است. با وجود این آگاهی و مراقبت کامل در بخش کنترل باید افزایش یابد.

مقررات و آئین نامه ها

در هر کتابخانه ای متناسب با مجموعه، نیرو و اعضاء و شرایط آن کتابخانه، آئین نامه خاص خود را دارد. در کتابخانه هنرها تاکنون چند بار آئین نامه طراحی و به تصویب شورای دانشکده رسیده است که آخرین فرم آئین نامه کتابخانه در سال ۱۳۷۲ تهیه گردید. در سال ۱۳۷۵ بعضی از بخشهای این آئین نامه در ارتباط با تعداد کتب امانتی و مدت امانت تغییر کرد. اخیرا نیز آئین نامه داخلی تهیه و برای دید مراجعین در روی میز امانت گذاشته شده است. در سالهای گذشته برای مراجعه کنندگان خارج از دانشگاه تهران به دلیل کثرت مراجعه تلویحی دیده شد و کارت ورود در بخش کنترل برای دانشجویان دانشکده هنرها تهیه می‌شد (این طرح به مدت یک سال اجرا شد) ورود و خروج آنها با کارت انجام می‌گرفت و در نتیجه کنترل افراد غیر از دانشجویان دانشکده راحتتر انجام می‌گرفت. این کار به دلیل عدم وضعیت ثابت در بخش کنترل ادامه پیدا نکرد در حال حاضر روزهای سه‌شنبه مخصوص مراجعین خارج از

دانشگاه تهران است. با همراه داشتن معرفینامه، می‌تواند از منابع کتابخانه در محل استفاده نمایند.

سازماندهی منابع

محققین و پژوهشگران متقاضی اطلاعات و افزایش آن هستند. لذا با توجه به بار افزایش این نوع اطلاعات که با روشهای مختلف تهیه و جهت اشاعه ارائه می‌گردد باید سازماندهی و در اختیار متقاضیان قرار گیرد. هر کتابخانه ای موظف است که اطلاعات موجود در مدارک را در اختیار استفاده کنندگان قرار دهد و مدارک تهیه شده توسط متخصصان موضوعی و کارشناسان اطلاع رسانی ارزشیابی و تجزیه و تحلیل گردد، تا اطلاعات آن به سرعت قابل دستیابی باشد. سازماندهی منابع مشتمل بر فهرست‌نویسی توصیفی و تحلیلی و رده بندی منابع تهیه شده، چکیده نویسی، نمایه سازی، برگه آرایی، آماده سازی و ذخیره آنها است.

منابع کتابخانه

کتاب

روش رده بندی کتابها به روش کتابخانه کنگره می‌باشد. فهرست‌نویسی کتابخانه پس از انتخاب و تهیه کتاب دارای اهمیت بسزائی است. هم‌اکنون در کتابخانه هنرها حدود بیست هزار عنوان کتاب فارسی و لاتین فهرست‌نویسی شده است.

پایان نامه

پایان نامه‌ها حدود ۶۰۰۰ جلد می‌باشد که شامل پایان نامه‌های دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد و دوره دکتری رشته‌های مختلف دانشکده می‌باشد. ابتدا پایان نامه‌ها با استفاده از سرعنوانهای موضوعی فارسی فهرست‌نویسی و برگه‌های چاپ شده در برگه‌دان فایل شده اند و شماره بازبایی آن از طریق شماره ثبتی است که در مرحله ورود به کتابخانه به پایان نامه داده شده است. با ورود نرم افزارهای کتابخانه‌ای و بازبایی کلید واژمائی پایان نامه‌ها با استفاده از اصطلاحنامه‌های تخصصی و دیگر تزاروسها، نمایه‌سازی هم‌آرا گردید. یعنی نظام نمایه‌سازی که امروزه توسط اکثر کتابخانه‌های دنیا برای سازماندهی منابع غیر کتابی برگزیده شده، انتخاب و اجرا می‌شود.

با توجه به تصمیماتی که در جلسات مختلف شورای هماهنگی کتابخانه‌ها صورت می‌گیرد، جهت ایجاد هماهنگی و یکدستی در خدمات کتابخانه‌های دانشگاه، در آینده کار سازماندهی مجموعه کتابخانه‌های دانشکده به عهده کتابخانه مرکزی گذاشته شود. این تصمیم به دنبال فکر تهیه فهرستگان منابع در دانشگاهها شکل گرفته است. جهت یکپارچگی در بازیابی اطلاعات باید در آینده نزدیک فهرستهای تمام کتابخانه‌های دانشگاه از لحاظ ترکیب فنی یکسان و مورد استفاده مراجعین در تمام نقاط دانشگاه باشد. گاهی شماره رده یک کتاب هنری با توجه به موضوع خاص و نیاز جامعه کتابخانه باید تغییر یابد. این تغییر با تشخیص کارشناسی صورت می‌گیرد.

منابع مورد استفاده جهت استاندارد نمودن عناوین نشریات و درج شماره بازیابی و دیگر اطلاعات مورد نیاز عبارت از:

1. Ulrich
2. New serial titles
3. Union list of serials

در ارزیابی شورای هماهنگی کتابخانه‌های دانشگاه تهران، سازماندهی منابع دو قسمت اصلی را در بر دارد:

قسمتی مربوط به منابع سازماندهی شده است و قسمت دیگر مربوط به فهرستهای رایانه‌ای منابع است که در ارزیابی به دست آمده، جدول شماره ۲ کتابخانه‌ها در سال ۸۳-۱۳۸۲ که بر اساس رشد سه سال گذشته ارزیابی شده ۷۴ امتیاز از ۲۰۰ امتیاز، سال ۸۲-۱۳۸۱، امتیاز کتابخانه ۸۹/۵، سال ۸۰-۱۳۷۹، امتیاز به دست آمده ۹۳/۵ و در سال ۷۹-۱۳۷۸ امتیاز کتابخانه ۹۶/۵ از سقف ۱۸۲ امتیاز منظور شده است. در اکثر این سالها کمتر از ۵۰ درصد از سقف مورد نظر برای سازماندهی را داشتیم. امتیاز کسب شده در این بخش مربوط به فهرستتویسی کامل منابع خریداری شده و اهدائی در هر سال بوده است. این قسمت فهرستهای رایانه‌ای هیچ امتیازی نداشتیم. این معیار در شرایط کنونی که نظامهای رایانه‌ای در کتابخانه‌ها گسترش دارد مطابق با معیار استاندارد نیست.

فشی رایانه در کتابخانه

انفجار اطلاعات و افزایش روز افزون اطلاعات و نیاز پژوهشگران به دسترسی به این اطلاعات باعث گردید که

اسناد و مدارک

تعدادی اسناد دیگر به صورت جزوات، ترجمه و تحقیق و پروژه‌های روسا نیز در کتابخانه موجود است که روشهای ذخیره و بازیابی اسناد بر اساس عنوان و موضوع بود. برگه‌های آنها در برگه‌دان سرپالها فایل و مورد استفاده دانشجویان قرار می‌گرفت. این تعداد سازماندهی شده و دارای کارت جداگانه بودند. در تحولات مدیریتی پیش آمده در سالهای اخیر این اطلاعات پراکنده شده و خدمات این جزوات به طور ذهنی انجام شد.

نشریات

کتابخانه هنرها بالغ بر ۲۵۴ عنوان نشریه غیر فارسی و ۱۴۳ عنوان نشریه فارسی می‌باشد. نشریات دریافتی مدت یک سال در سالن در قفسه‌های مخصوص نشریات قرار گرفته و به دانشجویان خدمات داده می‌شوند. پس از آن به تعداد مناسب بسته بندی و برای صحافی ارسال می‌گردد. نشریات از صحافی برگشته ثبت و فهرستتویسی می‌شوند. علاوه بر فهرستتویسی، از هر شماره نشریات جدید نمایه (اندیکس) مقالات تهیه و در برگه‌دان مخصوص نشریات فایل گردید. این کار میزان استفاده مراجعین را از نشریات بیشتر نمود و با سهولت به اطلاعات مورد نیاز خود دستیابی داشتند.

نشریات غیر فارسی با استفاده از ابزار مورد نیاز موجود در کتابخانه مرکزی (ولریخ) که اطلاعات کتابشناسی هزاران نشریه را دربردارد، فهرستتویسی و آماده‌سازی میشوند. نشریات فارسی به طور متفرقه و اهدائی دریافت می‌شد. کتابخانه در تعدادی نشریات فارسی متناسب با موضوعات مورد نیاز مشترک بود که در سالهای بعد به دلیل عدم پیگیری لازم قطع گردید و مجموعه‌ای کامل را دربرنداشت. در حال حاضر تعدادی از نشریات مورد نیاز گروههای آموزشی به صورت اشتراک برای کتابخانه ارسال می‌گردد. نشریات فارسی پس از صحافی به صورت الفبائی نام مجله در قفسه نگهداری میشوند. اندیکس مقالات تعدادی از عناوین مجلات فارسی نیز تهیه و در برگه‌دان مورد استفاده قرار می‌گیرد. با ورود رایانه و نرم افزارهای کتابخانه‌ای نمایه سازی مقالات نشریات می‌تواند کمک بیشتری در بازیابی اطلاعات مورد نیاز مراجعین داشته باشد.

در سال ۱۳۷۴ سرپرست وقت کتابخانه اقدام به تهیه تازه‌های کتابخانه به صورت کلی‌تر، شامل کتب تازه، پایان‌نامه‌های جدید نشریات و دیگر اخبار نمود و به تعدادی از سازمانهای ذیربط ارسال گردید که با استقبال مواجه بود. انتشار این نشریه به دلیل تغییر مدیریت فقط در یک شماره انجام شد. اخیراً تصمیم گرفته شده که نشریه کتابخانه دوباره برقرار شود.

روشی افزایشی موجودی

مواد کتابخانه از طریق خرید سالانه از نمایشگاهها و خرید از انتشارات داخلی و کتب اهدائی صورت می‌گیرد. هر سال مطابق با بودجه واحدهای دانشگاه مبلغی جهت خرید از نمایشگاه بین‌المللی تخصیص داده می‌شود. در سالهای گذشته لیست کتابهای ناشرین در اختیار مدیران گروهها قرار می‌گرفت و طبق انتخاب آنان در نمایشگاه خرید انجام می‌گرفت. امسال مدیریت کتابخانه تصمیم گرفت برای اینکه گروههای دانشکده به طور یکسان از بودجه تخصیصی استفاده نمایند، بودجه را بین گروهها تقسیم نموده و مبلغ ریالی جهت خرید کتاب به مدیران گروه داده شد. کتابهای فارسی نیز بر اساس تقاضای گروهها از ناشرین داخلی خرید می‌شود. کتابهایی نیز از طریق اهداء به کتابخانه داده می‌شود.

سازمان و مدیریت

کتابخانه هنرهای زیبا از ابتدای تأسیس تاکنون دو مدیر با تخصص کتابداری (فوق لیسانس و دکتری کتابداری) داشته که یکی دوره کوتاه مدت و به مدت ۲ سال از سال ۱۳۵۱ تا تابستان ۱۳۵۳ بوده است و در این دوره روش طبقه بندی کنگره در کتابخانه اجرا شد و مدیریت دیگر در سال ۱۳۵۴ لغایت ۱۳۶۹ به مدت ۱۵ سال مسئولیت کتابخانه را به عهده داشت. در این دوره طبقه‌بندی کتب فارسی و لاتین بروش LC تکمیل شد. این نظام که نشانه‌گذاری موضوعات از حرف و عدد استفاده می‌شود، دانش بشری به هیجده رده اصلی تقسیم شده و سپس هر رده به تقسیمات کوچکتری تقسیم شده و بر حسب الفبا مشخص می‌شود. در تقسیمات بعدی از عدد استفاده شده است. رده بندی کتابخانه کنگره، یک رده‌بندی جامع، گسترش پذیر، ساده و قابل انعطاف است. در این ایام تنظیم مقالات موضوعی نشریات ادواری لاتین آغاز

دسترسی به آنها از طریق روشهای سنتی در اطلاع رسانی پاسخگو نبوده و روشهای مکانیزه بر اساس تکنولوژیهای اطلاعات و ارتباطات با به کارگیری رایانه‌ها در ابعاد وسیع ارکان اطلاع رسانی را دربرگیرد. با توجه به تقاضاهای مکرر کتابخانه مبنی بر تجهیز سخت افزاری و مهیا بودن امکان خرید دو دستگاه رایانه از طریق اعتبار پژوهشی، مطابق با شرایط خاص و مورد نیاز به کتابخانه آورده شده است. هم اکنون در دو قسمت منابع فارسی و غیر فارسی شروع به ورود اطلاعات موجودی کتاب در قفسه‌ها شده است. اطلاعات وارد شده پس از تصحیح در شبکه دانشگاه قابل جستجو می‌باشد. امید است با تلاش و پشتکار کارکنان کتابخانه این کار تحقق یابد. دسترسی به نشریات نیز به صورت الکترونیکی در آمده و نشریات الکترونیکی مورد استفاده قرار می‌گیرد. دانشگاه با هماهنگی و درخواست واحدها اقدام به خرید و جاگزینی نشریات الکترونیکی به نشریات چاپی نموده است. این کار برای کتابخانه‌هایی از نظر تجهیزات رایانه ای در وضعیت مطلوبی قرار دارند. بسیار مقرون به صرفه می‌باشد. کتابخانه هنرها در حال حاضر از نظر تجهیزات رایانه ای با توجه به تنوع دسترسی به منابع الکترونیکی نیاز به توجه بیشتری دارد.

جدول شماره ۲. امتیاز سازماندهی منابع

سال	امتیاز	سقف دانشگاه	درصد
۱۳۸۲-۸۳	۷۴	۲۰۰	۳۷
۱۳۸۱-۸۲	۸۹/۵	۲۰۰	۴۵
۱۳۷۹-۸۰	۹۳/۵	۲۰۰	۴۷
۱۳۷۸-۷۹	۹۶/۵	۱۸۲	۵۳

انتشارات کتابخانه

در سال ۱۳۵۵ بولتن کتابخانه که مخصوص گزارش کارهای کتابخانه و فعالیتهای آن بود هر سه ماه یکبار تهیه می‌شد. این بولتن به مدت دو سال در کتابخانه منتشر گردید. این نشریه در سالهای ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶-۱۳۵۷ به نام (نشریه کتابخانه هنرهای زیبا) انتشار یافت و بعد از آن کار نشریه متوقف ماند. اما تازه‌های کتاب در سال دو یا سه بار تهیه و جهت اطلاع مدیران گروهها و اعضاء هیئت علمی ارسال می‌گردد. در کتابخانه نیز این لیست برای اطلاع دانشجویان ارائه می‌گردد.

سؤالات بخش مدیریت در پرسشنامه مواردی از قبیل داشتن کمیته فعال کتابخانه و آئین نامه و سیاست کتابخانه و داشتن آمار و کتابچه های راهنما داده شده است. با تلاش مدیریت جدید شورای کتابخانه رسمیت پیدا کرده و صورت جلسه های تشکیل شده تهیه و برای شورای هماهنگی کتابخانه ها ارسال گردید. با تلاش و پیگیری مدیریت جدید ورود اطلاعات منابع کتابخانه در نرم افزار کتابخانه های دانشگاه تهران شروع شده و در سال ۱۳۸۳ حدود ۵۰۰۰ عنوان که اغلب از منابع جدید خریداری شده فارسی و غیر فارسی بوده است در این نرم افزار وارد شده است. این تعداد از طریق شبکه دانشگاه قابل جستجو می باشد با تلاش مسئولان کمیته هماهنگی دانشگاه، طرح ساماندهی منابع به کلیه منابع بارکد امانت زده شد که در آینده با ورود اطلاعات منابع در نرم افزار، این بارکدها فراخوان شده و برای امانت کتابها کاربرد دارند گزارش عملکرد کتابخانه که تا سال ۱۳۷۴ به طور مرتب تهیه می شد نیاز به بررسی مجدد دارد هماهنگی مدیریت جدید با معاون محترم اداری و مالی دانشکده در رابطه با دریافت بودجه برای صحافی و نیز خرید کتب فارسی مورد نیاز گروهها از جمله کارهای ثمر بخش بوده است. با تهیه گزارش عملکرد سالانه کتابخانه و تهیه کتابچه راهنمای جدید این بخش را میتوان به معیار استاندارد دانشگاه های ایران رساند

نیروی انسانی

در سالهای گذشته کتابخانه هنرها برای کادر متخصص همیشه دچار کمبود بوده و انتقال و جابجائی نیروها به کتابخانه جبران تعداد نیرو را داشت.

در استاندارد کتابخانه های دانشگاهی عنوان متخصص، به کسی اطلاق می شود که یکی از درجات تحصیلی کارشناسی ارشد دوره دکتری یا معادل آن در کتابداری و اطلاع رسانی از دانشگاه های معتبر داخل یا خارج اخذ کرده باشد. کارشناس کتابداری که به بیش از ۸ سال سابقه کار در کتابخانه های دانشگاهی را داشته باشند متخصص محسوب می شوند همچنین مراد از کمک متخصص، فردی است که دارای یکی از درجات تحصیلی کاردانی و یا کارشناسی کتابداری یا معادل آن از مؤسسات آموزشی معتبر باشد

گردید از دیگر اقدامات ارزنده در این دوره توسط مدیر وقت، تهیه کلید واژه های فارسی و لاتین، تهیه فهرست موضوعی رسالات و تهیه سرعنوان های موضوعی هنرهای زیبا بوده است و به طور کلی فعالیتهای ثمربخشی را به همراه داشته است. از سال ۱۳۶۹ تا کنون مدیریت کتابخانه به فاصله هر دو سال و یا یکسال تغییر کرده و از اعضای محترم هیئت علمی دانشکده انتخاب شده اند که به واسطه مسئولیت آموزشی حضور کمتری در کتابخانه داشته اند. در این گذر از نظر توسعه تجهیزات و ساختمان و دیگر امکانات رفاهی اقدامات قابل توجهی به عمل آمده است. اما نیاز به مدیریت و نیروی متخصص در همه این سالها مشهود بوده است.

برای ارتقاء و هماهنگی کتابخانه ها اغلب امتیازات پرسشنامه انتخاب کتابخانه نمونه، مدیریتی است و برای ترغیب و تشویق مدیران به سرمایه گذاری در کتابخانه است. چنانچه مدیری گرایش کمتری به سرمایه گذاری در کتابخانه داشته باشد، فعالترین کتابداران نقش خود را فراموش می کنند

مطابق ارزیابی های انجام شده در جدول شماره ۳ بر اساس پرسشنامه کتابخانه نمونه در سال ۸۳-۱۳۸۲ که بر اساس رشد سه سال در نظر گرفته شده است، کتابخانه هنرها از بخش سازمان و مدیریت، ۴۴ امتیاز از سقف ۱۰۰ امتیاز و در سال ۸۲-۱۳۸۱ ارزیابی بر اساس رشد نسبت به سال قبل بوده ۴۰ امتیاز از ۱۰۰ امتیاز، در سال ۸۰-۱۳۷۹ امتیازات بر اساس رشد مطلق آن سال بوده ۲۹ امتیاز از ۷۰ امتیاز و در سال ۷۹-۱۳۷۸ امتیاز کتابخانه ۹/۵ امتیاز از سقف ۲۶ امتیاز بوده است. در کل این سالها ارزیابی در بخش مدیریتی کتابخانه کمتر از ۵۰ درصد استاندارد بوده است. رشد سازمان و مدیریت با توجه به فعالیتهای مدیر وقت در سال جاری، افزایش را نشان می دهد

جدول شماره ۳. سازمان و مدیریت

سال	امتیاز	سقف دانشگاه	درصد
۱۳۸۲-۸۳	۴۴	۱۰۰	۴۴
۱۳۸۱-۸۲	۴۰	۱۰۰	۴۰
۱۳۷۹-۸۰	۲۹	۷۰	۴۱/۴
۱۳۷۸-۷۹	۹/۵	۲۶	۳۶/۵

مطابق دستورالعمل انتخاب کتابخانه نمونه دانشگاه تهران و با توجه به ارزیابی انجام شده در کتابخانه های دانشگاه تهران طبق جدول شماره ۴ کتابخانه هنرها در سال ۸۳-۱۳۸۲ امتیاز به دست آمده ۷۹، در سال ۸۲-۱۳۸۱ امتیاز ۹۴ در سال ۸۰-۱۳۷۹ امتیاز ۸۸ از سقف ۱۰۰ امتیاز و در سال ۷۹-۱۳۷۸ امتیاز ۳۰ از سقف ۳۰ بوده است. در این ارزیابی نیروی انسانی کتابخانه نزدیک به استاندارد می باشد.

جدول شماره ۴ ارزیابی نیروی انسانی

سال	امتیاز	سقف دانشگاه	درصد
۱۳۸۲-۸۳	۷۹	۱۰۰	۷۹
۱۳۸۱-۸۲	۹۴	۱۰۰	۹۴
۱۳۷۹-۸۰	۸۸	۱۰۰	۸۸
۱۳۷۸-۷۹	۳۴/۵	۳۰	۸۲

ساختمان و تجهیزات

کتابخانه دانشگاهی باید محل مناسبی برای حفظ و نگهداری منابع خود تدارک ببیند و فضای کافی، جذاب و حساب شده ای را برای کارمندان، مراجعان و ارائه خدمات و برنامه های خود پیش بینی کند.

محل کنونی ساختمان کتابخانه هنرها از ابتدا به برای کتابخانه آماده گردید ساختار بیرونی و درونی کتابخانه نشانگر اهمیت نقش کتابخانه در فعالیتهای علمی و آموزشی است. این کتابخانه در سال ۱۳۴۵ آماده بهره برداری گردید و در سال ۱۳۵۲ تغییراتی در کتابخانه داده شد. در سالهای اخیر گسترش داده شد و طبقه فوقانی تالار اصلی کتابخانه، مورد بهره برداری قرار گرفت. با اضافه نمودن قسمتهائی در طبقه دوم و طبقه اول، کتابخانه دارای مساحتی حدود ۱۹۵۰ متر مربع است، که شامل تالار اصلی کتب (۵۰۰ مترمربع) و تالار مطالعه طبقه دوم (۵۰۰ مترمربع) مخزن نشریات، بخش مرجع و بخش کتب خاص (۵۰۰ مترمربع) و بقیه مربوط به اطاق کارکنان و کنترل و- می باشد.

کتابخانه هنرها دارای نور مناسب روی سطح میزهای مطالعه است که حد استاندارد نور در حدود (۵۰۰ لوکس) می باشد. مجهز به تأمین حرارت مطلوب است. این کتابخانه از نظر سیستم تهویه باید نیاز به تعمیر دارد. در این

در استانداردها، کارکنان کتابخانه بر اساس تعداد کارکنان متخصص آن محاسبه شده است. یعنی میانگین نسبت کتابدارن متخصص به کل کارمندان حدود ۲۰ درصد است و میانگین کتابدارن کمک متخصص (کاشناسان و کاردانان رشته کتابداری و اطلاع رسانی) به متخصصان (کارشناسان ارشد و دکتری) ۳۳ درصد است.

عوامل نسبتاً ثابتی که سر جمع آن باید مبنای محاسبه تعداد کتابداران متخصص و کمک متخصص قرار گیرد از این قرار است:

به ازای هر ۲۵۰ نفر دانشجو و استاد تمام وقت، یا کسری از آن، یک نفر متخصص /کمک متخصص تمام وقت و به ازای هر ۲۵۰۰۰ جلد کتاب یا سایر منابع کتابخانه‌ای موجود در مجموعه یا کسری از آن یک نفر متخصص /کمک متخصص و به ازای هر ۲۵۰۰ جلد افزایش سالانه مجموعه یا کسری از آن، یک نفر متخصص یا کمک متخصص^{۳۳} لازم است.

وضعیت نیروی انسانی در سال ۱۳۸۳ در کتابخانه هنرها ۱۶ نفر بود که از این تعداد یک نفر متخصص و ۳ نفر کمک متخصص و ۵ نفر غیر کتابدار ولی با سابقه و تعداد ۴ نفر انتقالی جدید از دیگر بخشهای دانشکده به کتابخانه‌اند. در این محاسبه کارکنان متخصص و کمک متخصص و نیز کارکنانی که با سابقه کار بیش از ۸ سال را دارند و آموزش‌های مخصوص کتابداری را گذرانده اند، کتابدار به حساب آمده است به تعداد ۹ نفر و با توجه به اینکه میانگین نسبت کتابداران متخصص و کمک متخصص به کل کارمندان در استاندارد ۶۰ درصد است، نیروی انسانی متخصص و غیر متخصص کتابخانه هنرها مطابق با استاندارد است.

با توجه به پیشرفت علم کتابداری و نظامهای رایانه‌ای، لزوم این آموزشها بیشتر می شود تا کارائی و عملکرد بهتری در مجموعه پدید آورد ایجاد دوره های عمومی برای ارتقاء یا تبدیل وضعیت کارکنان غیر کتابدار در واحدها ضروریست. برای کارکنان تازه وارد باید برنامه ملون آموزشی و آشنائی با برنامه ها و فعالیتهای خود ترتیب داده شود تا هر یک در بخشهای مختلفی که مشغول به کارند با وظایف آن بخش آشنا شوند.

در سالهای بعد گشایش اعتبار گردید و مبلغ تعیین شده برای تهیه کتب و مجلات و سایر مواد صرف می‌شد. مبلغی نیز به عنوان تنخواه جهت صرف هزینه‌های جاری در کتابخانه، دریافت می‌شد در آن زمان خرید کتب به طور مستقل توسط کتابخانه‌ها انجام می‌شد. بودجه کتابخانه در سالهای قبل از سال ۱۳۵۵، از ۳۰۰۰۰۰ ریال شروع شده و سالانه مبلغی بدان اضافه می‌گردید به نسبت افزایش قیمت کتب این تخصیص افزایش پیدا می‌کرد. نشریات لواری بصورت متمرکز و توسط بخش سفارشات دانشگاه، با استفاده از بودجه واحدها تهیه می‌شود.

در رهنمودهای کمی استانداردها آمده است:

لازم است ۳ درصد از کل بودجه جاری آموزشی، پژوهشی و اداری هر دانشگاه یا دانشکده به کتابخانه آن اختصاص یابد چنانچه کتابخانه با کمبودهای شدید (در مقایسه با استانداردهای حاضر) مواجه باشد این مقرر باید تا میزان ۵ درصد از کل بودجه سازمان مادر افزایش یابد.

کتابخانه هنرها جهت پیشبرد نیازهای مجموعه نیاز به تخصیص بودجه‌ای جداگانه دارد. از آنجا که مشکل بودجه مربوط به اغلب کتابخانه‌های دانشگاه می‌باشد شورای هماهنگی کتابخانه‌ها، به اتفاق نظر مسئولین کتابخانه‌ها تصمیم بر مشخص نمودن بودجه کتابخانه در واحدهای دانشگاه دارند این مصوبه در آینده مشکل مالی کتابخانه‌ها را کمتر خواهد کرد در ارزیابی شورای هماهنگی کتابخانه‌های دانشگاه تهران، در سال ۸۳-۱۳۸۲ امتیاز به دست آمده در قسمت بودجه ۴۵ امتیاز از ۸۰ امتیاز و در سال ۸۲-۱۳۸۱ و ۸۱-۱۳۸۰ امتیاز کتابخانه از نظر بودجه صفر بوده است. در سال ۸۰-۱۳۷۹ که براساس رشد مطلق آن سال ارزیابی شده است ۳۰ امتیاز از سقف ۵۰ امتیاز را داشته است.

خدمات اطلاع رسانی و مرجع

کتابخانه‌ها پس از مرحله فراهم‌آوری و سازماندهی منابع، نوع ارائه خدمات و جوابگوئی به استفاده‌کنندگان را مد نظر دارند هرگاه مجموعه‌ای عظیم از منابع در یک کتابخانه با نظم خاصی موجود باشد، اما دسترسی به آن مشکل باشد، این مجموعه مورد استفاده صحیح قرار نمی‌گیرد.

مجموعه پیش بینی لازم جهت جلوگیری از آتش سوزی شده است و دارای کپسولهای آتش نشانی است. بنابر اصول، باید طرز کار این کپسولها را تمام کارکنان آشنا باشند این آموزش یک بار در سالهای گذشته توسط مسئولین آتشنشانی به کارکنان داده شد این آموزش باید به طور سالانه برای کارکنان تکرار شود تا نیروهای جدید نیز این آموزش را ببینند.

در ارزیابی به دست آمده شورای هماهنگی کتابخانه‌های دانشگاه تهران در جدول شماره ۵ سال ۸۳-۱۳۸۲ که بر اساس رشد ۳ سال ارزیابی شده، ۳۲ امتیاز و در سال ۸۲-۱۳۸۱ که ارزیابی بر اساس رشد نسبت به سال قبل بوده، ۸۰ امتیاز، در سال ۸۰-۱۳۷۹ بر اساس رشد مطلق آن سال بوده و ۳۶ امتیاز از سقف ۸۰ امتیاز و در سال ۷۹-۱۳۷۸ امتیاز به دست آمده ۲۲/۵ امتیاز از ۵۰ امتیاز بوده است. در این ارزیابی اغلب سالها کمتر از ۵۰ درصد سقف اعلام شده استاندارد را داریم و این مطلب نشان دهنده اینست که با توجه به افزایش تعداد دانشجو و مجموعه، می‌بایست کتابخانه تجهیزات خود را افزایش داده و نیز گسترش ساختمان با توجه به نیازهای فعلی صورت گیرد. ملزومات دستگاهها و تجهیزات رایانه‌ای کتابخانه مورد توجه قرار گیرد. پرسشهای قسمت ساختمان و تجهیزات در پرسشنامه انتخاب کتابخانه نمونه دانشگاه تهران، شامل تعداد صندلی، مساحت کل، نور، حرارت و تهویه، نظافت، سیستم ایمنی، تعداد تجهیزات رایانه‌ای و تجهیزات جانبی ذکر شده است.

جدول شماره ۵ ارزیابی ساختمان و تجهیزات

سال	امتیاز	سقف دانشگاه	درصد
۸۳-۱۳۸۲	۳۲	۸۰	۴۰
۸۲-۱۳۸۱	۸۰	۸۰	۱۰۰
۸۰-۱۳۷۹	۳۶	۸۰	۴۵
۷۹-۱۳۷۸	۲۲/۵	۵۰	۴۵

بودجه

کتابخانه هنرها تا سال ۱۳۵۵ بودجه مورد نیاز خود را پیشنهاد داده و به تناسب وضع مالی دانشکده و با نظر خواهی از سرپرست کتابخانه میزان بودجه تعیین می‌شد.

تجزیه و تحلیل یافته ها

باتوجه به بررسی وضعیت کتابخانه‌های زیبا، مجموعه‌های اطلاعات در بخشهای مختلف کتابخانه به دست آمده که با توجه به جنبه های کمی و کیفی آنها را مورد بررسی و تحلیل قرار می دهیم:

مجموعه سازی

این کتابخانه دارای مجموعه ای ارزشمند و خاص است و از نظر مجموعه منابع هنری در سطح دانشگاههای تهران دارای جامع ترین مجموعه می باشد

کتابخانه های دانشگاهی تضمین کننده کیفیت آموزش بوده و افزایش منابع اطلاعاتی، افزایش تعداد دانشجویان و وضعیت بودجه و امکانات کتابخانه ها را با مشکلاتی در باب گسترش مجموعه مواجه نموده است. اینکه باید چه منابعی گردآوری شود و این منابع توسط چه افرادی تهیه شود، مستلزم داشتن کمیته انتخاب کتاب در کتابخانه است. با تنظیم خط مشی انتخاب هماهنگی در تهیه منابع مورد نیاز کتابخانه فراهم می شود این کمیته با همکاری اساتید دانشجویان و کتابداران کتابخانه میسر می شود آنچه از بررسی این مجموعه به دست آمده، داشتن خط مشی ملونی برای انتخاب کتاب در کتابخانه مورد نیاز است تا از نتایج خرید سالانه به طور مثبت بهره مند باشیم. ارزیابی مجموعه مانند وچین و قفسه خوانی به طور سازمان یافته نیاز به اقدام جدی دارد

ارزیابیهای انجام شده توسط شورای هماهنگی کتابخانه های دانشگاه تهران که بر معیار استانداردهای خارجی و داخلی در نظر گرفته شده و از سال ۱۳۷۴ تاکنون ادامه دارد نشان می دهد که مجموعه کتابخانه هنرها کمتر از ۵۰ درصد امتیاز را در این سالها داشته است و با توجه به محاسبه مجموعه کتابخانه براساس فرمول استانداردهای دانشگاهی ایران $V=144360$ است و مجموعه فعلی با احتساب تمام منابع حدود ۶۶۰۰۰ جلد است که کمتر از ۵۰ درصد استاندارد است.

سازماندهی منابع

کلیه منابع خریداری شده و اهدائی در هر سال، سازماندهی شده و پس از آماده سازی در اختیار مراجعین قرار داده می شوند تنها در قسمت فهرستهای رایانه‌ای با رکود مواجه

امکانات مطالعه باید در کتابخانه فراهم آید و کتابداران که نقش کلیدی در ارائه خدمات آسان و تسریع در دسترسی استفاده کنندگان به اطلاعات مورد نیاز را دارند، به طور فعال همکاری نمایند. افزایش ساعت کار کتابخانه امکان تسریع در دسترسی دانشجویان به منابع اطلاعاتی را موجب می شود. امکان دستیابی به ملارک هم از اهداف خدمات است. در سیستم باز کتابخانه هنرها، قسمت اعظم پرسش و جستجوی دانشجویان و دیگر مراجعان از طریق تصاویر هنری کتابها می باشد. نظم و قرارگیری منابع در جای صحیح خود موجب تسریع در بازیابی و جلب رضایت دانشجویان در استفاده از این منابع را به همراه دارد. امانت ملارک نیز از زمره خدمات عمومی است. در کتابخانه هنرها امانت بین کتابخانه ای در سطح واحدهای دانشگاه تهران برقرار است. تامین ملارک خارج از کتابخانه از اهم وظایف کتابخانه محسوب می شود. برپائی نمایشگاهها در کتابخانه موجب دسترسی هر چه سریعتر دانشجویان با خریدهای تازه کتب و نشریات در طول سال خواهد بود

مطابق ارزیابی از کتابخانه های دانشگاه تهران توسط شورای هماهنگی کتابخانه ها، وضعیت خدمات کتابخانه هنرها، جدول شماره ۶ به این شرح است: در سال ۸۳-۱۳۸۲ این کتابخانه از بخش خدمات، ۱۰۳ امتیاز از سقف ۴۰۰ امتیاز، در سال ۸۲-۱۳۸۱ امتیاز به دست آمده ۱۰۶، در سال ۸۰-۱۳۷۹ دارای ۱۷۳ امتیاز و در سال ۷۹-۱۳۷۸ امتیاز کسب شده ۲۳ امتیاز از سقف ۱۰۵ بوده است.

نتایج به دست آمده نشان میدهد که خدمات کتابخانه کمتر از ۵۰ درصد معیار استاندارد بوده است. برای رسیدن به معیار استاندارد نیاز به افزایش ساعت کار کتابخانه و ارائه خدمات گزینشی و خدمات آگاهی رسانی مانند لیست تازه های کتاب و آمار فعالیت کتابخانه برای اطلاع مسئولین می باشد

جدول شماره ۶ خدمات

سال	امتیاز	سقف دانشگاه	درصد
۸۳-۱۳۸۲	۱۰۳	۴۰۰	۲۵/۸
۸۲-۱۳۸۱	۱۰۶	۴۰۰	۲۶/۵
۸۰-۱۳۸۷۹	۱۷۳	۴۰۰	۴۳/۳
۷۹-۱۳۷۸	۲۳	۱۰۵	۲۲

قسمت نیز امتیاز کسب شده بر اساس استانداردها کمتر از ۵۰ درصد بوده است.

با توجه به معیار استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاه‌های ایران و مقایسه و ارزیابی مجموعه و خدمات کتابخانه هنرها و ارزیابی انجام شده توسط شورای هماهنگی دانشگاه تهران در سال ۱۳۷۷ از یانصد امتیاز ۲۷۸ امتیاز یعنی ۵۵/۶٪ رشد در سال ۱۳۷۸ از ۶۰۰ امتیاز ۲۶۶ امتیاز و ۴۰/۹۲٪ رشد سال ۱۳۷۹ از ۶۳۳ امتیاز ۲۴۳ امتیاز و ۵۱/۵٪ رشد سال ۱۳۸۰ از ۱۰۰۰ امتیاز ۵۱۲ امتیاز و ۵۱/۲٪ رشد سال ۱۳۸۲ از ۱۰۰۰ امتیاز ۴۵۳ امتیاز و ۴۵/۳٪ در سال ۱۳۸۳ از ۱۰۰۰ امتیاز ۴۰۴ امتیاز و ۴۰/۴٪ رشد را داشته است. در این چند سال درصد رشد میانگین ۴۷/۵٪ است. در نتیجه فرضیه این پژوهش را مبنی بر اینکه مجموعه و خدمات کتابخانه هنرهای زیبا کمتر از ۵۰ درصد استاندارد می باشد را تأیید می کند بررسیهای صورت گرفته نشان می‌دهد که در اغلب موارد وضعیت مجموعه و خدمات کتابخانه در مقایسه با استانداردهای دانشگاهی ایران کمتر از ۵۰ درصد است و این مطلب فرضیه پژوهش را تأیید می‌کند.

پیشنهادها

مجموعه اطلاعات حاصل از این پژوهش به نتایجی منتهی می‌گردد نگارنده این پژوهش با سابقه ۳۰ سال خدمت و اشراف نسبی به وضعیت کتابخانه و تجزیه و تحلیل یافته‌های به دست آمده، پیشنهاداتی به شرح ذیل در بخشهای مختلف کتابخانه ارائه می‌دهد.

مجموعه سازی

هدف کتابخانه از گردآوری و سازماندهی منابع، ارائه خدمات مطلوب به مراجعه کنندگان می باشد در دانشکده هنرهای زیبا با توجه به گسترش رشته های تحصیلی و داشتن دوره های تحصیلات تکمیلی باید از مجموعه‌های متناسب با نیاز های آموزشی برخوردار باشیم، برای اینکار، مجموعه باید مورد ارزیابی قرار گیرد. برای ارزیابی مجموعه لازم است:

– رف برگه ها با کتابهای برگزیده مقایسه شوند.

– عناوینی که در کتابخانه وجود دارند ولی مورد استفاده مراجعان قرار نگرفته اند سنجش شوند.

هستیم. در ارزیابی دانشگاه نیز بر اساس داده های به دست آمده کمتر از ۵۰ درصد استاندارد را در قسمت سازماندهی کسب نمودیم.

سازمان و مدیریت

در سال جاری شورای کتابخانه به طور رسمی در جلسه شورای پژوهشی دانشکده مطرح شده و گزارشی درخصوص مسائل کتابخانه توسط مدیرکتابخانه ارائه می‌شود. با پیگیری و علاقمندی ایشان وضعیت بودجه کتابخانه افزایش یافته است. نیروی انسانی در کتابخانه نزدیک به استاندارد میباشد، یعنی از نظر نیروی متخصص و کمک متخصص کتابدار در حد استاندارد هستیم. نشریه کتابخانه که بنیاد آن در سالهای پیشین تدارک دیده شده بود و بعد از مدتی در سال ۱۳۷۴ نشریه کتابخانه منتشر شد و هدف از تهیه و انتشار آن آگاهسازی مراکز آموزشی - پژوهشی از تازه‌ترین منابع و اخبار این کتابخانه و معرفی دستاوردهای مطالعاتی - تحقیقاتی دانشجویان این دانشکده می باشد. در حال حاضر منتشر نمی‌شود. بودجه اختصاصی برای کتابخانه در حد توان دانشکده بوده که به طور نسبی به تهیه نیازهای کتابخانه ارقام می‌شود. مجموعه کتابخانه با توجه به برنامه های خرید و اهداء در حال افزایش و توسعه است. پس از چندین سال متمادی که بودجهای برای خرید کتب فارسی داده نمی شد، امسال با توجه مدیریت محترم کتابخانه و مسئولین محترم دانشکده بودجهای جهت خرید منابع فارسی در اختیار کتابخانه قرار داده شد و با عنایت آنان بودجهای نیز جهت صحافی حدود ۲۰۰۰ جلد از کتب و نشریاتی که حدود چهار سال به طور بسته‌بندی شده در کتابخانه قرار داشت و از دسترس و خدمات به دانشجویان دور بود اختصاص داده شد. در ارزیابی کتابخانه‌های دانشگاه تهران در بخش مدیریت، امتیاز به دست آمده در سالهای گذشته کمتر از ۵۰ درصد استاندارد بوده است.

خدمات کتابخانه

خدمات کتابخانه، در حد امانت به دانشجویان و خدمات جنبی مانند تکثیر و تهیه تازه‌های کتاب و خدمات اطلاع رسانی مرجع می باشد. مطابق نتایج به دست آمده از ارزیابی شورای هماهنگی کتابخانه های دانشگاه در این

مدیریت

- عدم اجرای برنامه های کتابخانه به طور مستمر و جدی به دلیل تغییرات در مدیریت کتابخانه است. انتصابهای چند سال یکبار کتابخانه باعث کندی پیشرفتهای کمی و کیفی بوده و اعمال سلیقه‌های فردی، کتابخانه را در زمینه پیشبرد اهداف علمی - تحقیقی با مشکلاتی مواجه می سازد لازم است با داشتن برنامه ملون و هدف دار که به تأیید شورای کتابخانه رسیده است، در هر شرایطی ادامه برنامه‌های کتابخانه، لازم الاجرا باشد. بدیهی است مدیریت کتابخانه ایجاب می نماید که امور جاری کتابخانه را در قالب برنامه‌های کوتاه مدت و تجدید نظرهای ساختاری را در قالب برنامه های بلند مدت دنبال نماید. تعویض مدیران در فواصل کوتاه مدت باعث می گردد که مدیر جدید بر اساس معیارهای جدیدی با مسایل کتابخانه برخورد نماید. تغییرات مدیریتی در صورتی می تواند خالی از اشکال باشد که برنامه زمانی ملون و مصوب، اصلاح و توسعه کتابخانه توسط مدیران بعدی بدون به وجود آوردن تغییر زیاد دنبال شود. در این حالت تهیه و تصویب برنامه مزبور با توجه به نیازهای علمی - تخصصی دانشکده و دانشگاه امری کاملاً ضروری است.

- گردآوری و تجزیه و تحلیل آمار فعالیت‌های کتابخانه و گزارش آن به معاونت دانشکده و دانشگاه، آگاهی از نتیجه عملکرد کتابخانه کمک شایانی در بهبود کیفیت و گسترش خدمات کتابداری و اطلاع رسانی می نماید.

- تهیه برنامه مشخص جهت آشنا نمودن کارکنان تازه وارد متخصص و غیر متخصص با اهداف کتابخانه و ارائه شرح وظایف کارکنان.

- تهیه راهنماها و بروشورهائی بمنظور آگاه کردن اساتید و دانشجویان از منابع و خدمات کتابخانه.

- تهیه برنامه های آموزشی جهت استفاده از کتابخانه برای دانشجویان و اساتید در شروع هر ترم.

- پیگیری امور جاری کتابخانه.

- تهیه کتب فارسی مورد نیاز گروهها و دانشجویان.

- تهیه و تدوین آئین نامه مکانیزه کردن کتابخانه به منظور رعایت استانداردها جهت ایجاد شبکه های دانشگاهی و قرار دادن آن در اولویت کارها.

- عناوینی که مورد تقاضای دانشجویان و اساتید و مراجعان است و در کتابخانه هنوز خریداری نشده است مشخص شوند.

- باید از خریدهای اجباری صرف نظر کرد و با تشکیل کمیته انتخاب کتاب در خرید کتب فارسی و غیر فارسی، حسب نیازهای مراجعین به تهیه منابع پرداخت. هدف تنها هزینه کردن بودجه نباشد و با انتخاب صحیح می توان مجموعه ای مفید و قابل استفاده داشت.

- خرید کتب لاتین مورد تقاضای مجموعه از نمایشگاه های بین المللی و تخصصی.

- از خرید و صرف هزینه به طور اجباری پرهیز گردد. - کمک از کتابداران در مطالعه رف برگه‌دان جهت دستیابی و آگاهی از ارزش مجموعه و نگهداری کتابخانه در موقعیت بهتر.

- آماده نمودن هر چه سریعتر کتابهای دریافتی پس از مرحله سفارش و در اختیار نهادن آنها برای خدمات در اسرع وقت. یعنی مدت زمان دریافت منابع تا دسترس پذیری آن در کتابخانه به حداقل برسد.

- هماهنگی رده بندی در کتابخانه های دانشگاه جهت دسترسی آسان دانشجویان به منابع.

- انجام کارهای دوره ای مانند وچین و قفسه خوانی برای بررسی و کنترل منابع، که علاوه بر کارهای جاری در کتابخانه وجود دارد و در فاصله زمانی معین انجام می شود.

- تغییر برگه دانها و تهیه کار برگه های منابع موجود و خروج برگه کتابهای گمشده.

- کتب اهدائی با سیاست خاص و مطابق با اهداف کتابخانه بررسی و پذیرفته شوند.

- کتب مازاد از طریق مبادله و یا اهداء جابجا شوند تا کتابخانه به انبار کتاب تبدیل نشود.

- در حذف کتابها دقت شود.

سازماندهی منابع

اطلاعات منابع کتابخانه وارد نرم افزار دانشگاه شده و به طور جدی پیگیری و فهرستهای رایانه‌ای تهیه گردد.

- ارائه خدمات آگاهی رسانی جاری از طریق تهیه کتابشناسی‌ها، نمایه نامه‌ها، چکیده نامه‌ها.

- ارائه اطلاعات گزیده توسط کتابداران مرجع (خدمات آگاهی رسانی).

- با برنامه ریزی صحیح و منظم، اساتید را از منابع تازه رسیده به کتابخانه آگاه نمود. این امر باعث صرفه جویی در وقت اساتید گشته و مشکل آنان در دستیابی به اطلاعات که ناشی از محدودیت وقت می باشد، تا حدودی بر طرف می شود.

- ارائه اطلاعات گزینشی جهت سهولت دستیابی اساتید به اطلاعات مورد نیاز آنان از طریق پست الکترونیکی.

- پیشنهاد عضویت کل کتابخانه‌ها در کتابخانه B.L (British Library) از طرف شورای هماهنگی کتابخانه‌ها برای ارائه سرویس ارزاتر و دریافت مقاله در صورت تعلیم و تمرینات لازم ۶۵٪ از مقالات را بصورت رایگان می توان دریافت نمود.

- ارائه فهرستهای راهنما مانند فهرست مشترک مدارک علمی (نشریات ادواری)، بانک سازمان پژوهشها (فهرستگان ایرانی).

منابع

- استانداردها: ص ۴۳

- استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران، ۱۳۸۰، تدوین شیرین تعاونی (خالقی) همکاران اصلی پوری سلطانی، مهرنگیز حریری، جعفر مهرداد تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران: ص ۲.

- تاریخچه دانشکده راهنمای دانشکده هنرهای زیبه ۱۳۴۷-۱۳۴۶.

- حکیمی، رضا، طیبی، علی. ۱۳۸۲، مقایسه وضعیت موجود کتابخانه های دانشگاه زهلان با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران، تهران: فصلنامه کتب (دوره ۱۴، شماره دوم).

- زمانی نژاد فریده ۱۳۷۷، «رزیابی کتابخانه های دانشگاهی شهر زنجان براساس فرمول استاندارد و دانشگاهی ACRL»، پایان نامه کارشناسی ارشد.

- سهمی، فرشته ۱۳۷۵، «بررسی وضعیت کتابخانه های دانشگاه علامه طباطبائی و مقایسه آن با استانداردهای دانشگاهی»، پایان نامه کارشناسی ارشد.

- صالح آشور، محمد ۱۳۷۲، «رزیابی مجموعه های کتابخانه های صودی»، پایان نامه کارشناسی ارشد.

- تهیه نشریه کتابخانه جهت اطلاع رسانی کارهای انجام شده در کتابخانه.

نیروی انسانی

- استفاده صحیح از امکانات رایانه ای در بخشهای خدماتی کتابخانه، از تراکم نیرو جلوگیری کرده و کارائی نیروها را بالا می برد.

- آموزش مستمر همه کتابداران و آشنائی آنان به بخشهای مختلف، باعث پیشرفت کارها شده و در غیاب یک نیرو، کارها متوقف نمیشود.

- بکارگیری و استفاده از نیروی متخصص کتابدار.

- جلوگیری از انتقال کارکنان غیر کتابدار به کتابخانه.

ساختمان و تجهیزات

- طراحی گسترش کتابخانه با توجه به تجهیزات مکانیزه کردن کتابخانه.

- پیش بینی استقرار تجهیزات رایانه ای لازم در آینده.

- استفاده بهینه از فضاهای کتابخانه مد نظر قرار گیرد.

- ایمن سازی کتابخانه برای منابع و کارکنان.

- تجهیز سیستم تهویه کتابخانه.

- تهیه دستگاه کپی رنگی و اسکنر برای منابعی که به امانت داده نمی شوند.

خدمات

- افزایش ساعت کار کتابخانه.

- تهیه آئین نامه جدید جهت خدمات و فعالیت کتابخانه.

- تهیه آمار فعالیتهای کتابخانه.

- توسعه سیستمها و تجهیزات کامپیوتری.

- در استفاده از رایانه و توسعه نظامها و تجهیزات رایانه ای، کتابداران می توانند خدمات مرجع را به بهترین شکل ممکن عرضه نمایند.

- تدوین برنامه های آموزش کاربران.